

Ο ΜΑΓΟΣ

Μία φορά κ' έναν καιρό, εΐτανε μιὰ μικρή, μικρούτσικη χώρα. "Αχ! τί χάρη πού την εΐχε ή μικρούτσικη πόλη! Τί νόστιμοι πού εΐταν οί μικροπολίτες! Πόσο μπόι λές τάχατις νά εΐχαν; Οί μικροπολίτες εΐταν κοντούτσικοι, ψιλούτσικοι, όμορφοκαμωμένοι κ' ίσια μ' ένα δάχτυλο μεγάλοι. Εΐχαν κάτι πρόσωπα σοβαρούτσικα και γλωμά, με μυτερά μυτερά μουστακάκια. Μά τί ώραιούτσικα μουστακάκια πού τά εΐχαν! Κάποτες ζάρωναν τά μαθρούτσικά τους τά φρούδια και νόμιζες πιά πώς μεγάλα πράματα συλλογιούνταν. Ή φορεσιά τους εΐτανε μιὰ χαρά. φορούσαν κάτι στενούτσικα πανταλονάκια, σουρτουκάκια σάν τά δικά μας κι άψηλούτσικα γυαλιστερά καπέλλα. Τους έβλεπες και τούς άγαπούσες. Έπρεπε όμως νάχρως καλά μάτια νά τούς διής. Έγραφε ή ιστορία πώς οί πατέρες τους εΐτανε γιγάντοι κ' εΐχαν κάμει παιδιά νάνους. Δεν ξέρω νά σάς πώ άν οί μικροπολίτες εΐταν από γεννήσιο τους μικροί ή άν εκεί πού έπρεπε νά μεγαλώσουν, δέ μικραίνανε λίγο λίγο, ως που με τόν καιρό νά καταντήσουν πιά τζουτζέδες. Ένα μόνο ξέρω, δεν τόννοιωθαν οί μικροπολίτες πώς εΐτανε μικροί κ' έτσι δεν τó εΐχαν και καημό. Μήτε τó θαζε ό νοϋς τους και τóβλεπες άμέσως από τó περπάτημά τους. Εΐταν πολύ περίεργο τó περπάτημά τους: περπατούσαν πηδηχτά πηδηχτά, όμως με κάποια περηφάνεια και τή μύτη πάντα ψηλά. Θωρούσες ένα μικροπολίτη και στοχάζουσιν πώς έρχότανε βασιλιάς.

Δουλειές εΐχαν, πολλές δουλειές οί μικροπολίτες. Σεργιάνιζαν όλη μέρα στους δρόμους, συγχοχαιρετιούνταν, έκαμναν κοπλιμέντα και τσιριμόνιες, κουθέντιαζαν ως και με τά χεράκια τους, μιλούσανε, γελούσανε, φιλοσοφούσαν άναμεσαξύ τους. Έπειτα ό καθένας, σάν κάτι πιό καμωμένος, πήγαινε στό μικρούτσικό του τó καμωμένο, ή γραφε μάνη μάνη ένα βιβλίο. Τί λές σπιτάκι κ' έγραφε μάνη μάνη ένα βιβλίο. Οί μικροπολίτες γράνιγραφε μέσα στό βιβλίο; Οί μικροπολίτες γράνιγραφε βιβλία ό ένας για τόν άλλονα. Φαίνεται πώς στή Μικρόπολη εΐχε μεγάλα κεφάλια πολλά. "Αξαφνα διάβαζες πώς ό τάδε μικροπολίτης εΐταν ό πιό περίφημος ιστορικός του κόσμου, ό τάδε πάλε πώς εΐταν ό πιό τρομερός ποιητής πού μπο-

ρεί κανένας νά φανταστή. "Αξαφνα διάβαζες και τó εναντίο. Ό ίδιος ό μικροπολίτης έγραφε δεύτερο βιβλίο και σέ ζηγούσε πώς ό μεγαλύτερος ποιητής κι ό πιό περίφημος ιστορικός δεν εΐταν ό πρώτος, μά ένας άλλος, και παστρικούτσικα σ' έλεγε και τó λόγο. Κάθε τόσο σ' έβγαζαν και κανένα φωστήρα στή μέση: ό τάδες έκαμνε άμύμητους στίχους: ό άλλος, άμα πού φάνηκε, τάβαλε πιά όλα σέ τάξη, τάστρωσε όλα: άμέσως βρήκε τί γλώσσα και τί μέτρο θέλει ή τραγωδία, τί μέτρο και τί γλώσσα ή κωμωδία. Ό τρίτος δίδασκε με τί τρόπο πρέπει νά γράφεται ή ιστορία, με τί τρόπο ή μυθιστορία. Ένας άλλος εΐταν πιά αλήθεια κριτικός, μά τί κριτικός! κριτικός με τά σωστά κι από τά βιβλία του έφρεγγε τέχνη, έφρεγγε επιστήμη. Οί μικροπολίτες τραγωδία δεν εΐχανε, ρήτε κωμωδία, μήτε ιστορία, μήτε μυθιστορία, μήτε κρίση, μήτε επιστήμη, μήτε τέχνη. Μά δεν πειράζει. Εΐχαν ένα σωρό κριτικούς, κωμικούς, τραγικούς και σοφούς. Μπρέ παιδιά! άφού σάς τó λέω όλα βρίσκουνταν εκεί μέσα, στήν αΐώνα Μικρόπολη και δεν εΐχεσ άνάγκη νά γυρίσης τόν κόσμο και νά γυρέψης άλλου πουνθενά ποιητάδες ή φιλοσόφους.

Οί μικροπολίτες παινούσαν ό ένας τόν άλλονα: μη νομίζες όμως πώς εΐταν από καλσύνη. Τό πουλάκι τó γλυκό πού λέγεται καλσύνη, τó πουλάκι πού και τó ίδιο μαγέβεται με τó κελάδημά του, δεν πολυτραγουδοϋσε μέσα στήν καρδιά τους. Τό στηθουλάκι τους εΐτανε μικρούλό, σάν κάτι στενούτσικο τó κλουβί, και δέ χωρούσε μέσα τάγαθό τó πουλί μας. Άγάπη στα σπλάχνα τους δεν εΐχαν οί μικροπολίτες: δέ ζεσταίνονταν ή ψυχή τους, δεν τούς έβλεπες νά κλαίν ή και νά δακρίσουν, όταν καμιά ιδέα μεγάλη, μ' όλη της τήν όμορφιά, ξεφανερώνονταν μπροστά τους. Παινιούνταν άναμεταξύ τους, γιατί ήθελε ό καθένας κάτι νά φανή. Πού καιρός για δάκρια; Πού καιρός για καλσύνη; Ό καθένας δεν εΐχε άλλο στό νοϋ του παρά τó χαδεμένο του τó εγώ.

Καλσύνη δεν ήξεραν οί μικροπολίτες κ' ίσως για τούτο δεν εΐταν και τά βιβλία τους καλά. Δεν ήξεραν καλσύνη κ' έτσι δεν μπορούσανε νά διούν άν και παρέξω απ' άφτους δεν εΐταν καμιά

ωραιότητα στον κόσμο, δεν μπορούσαν να τη χαρούν· δὲ χαίρουνταν ωραιότητα καμιά κι ἔτσι τοὺς εἶταν ἀδύνατο καὶ νὰ καταλάβουν τί εἶναι ωραῖο καὶ τί δὲν εἶναι· δὲν τὸ καταλάβαιναν κι' ἔτσι τοὺς εἶτανε δύσκολο νὰ προκόψουν καὶ κείνοι· δὲν πρόκοφταν κι' ἔτσι δὲ μεγάλωναν καὶ πολὺ. Ὁ νοὺς κι' ἡ καρδιά πᾶνε συχνὰ ταίρι ταίρι· ἔχει κι ὁ νοὺς καλοσύνη δική του· δὲν εἶναι μόνο τῆς καρδιάς ἡ καλοσύνη. Εἶναι καὶ τοῦ νοῦ, φτάνει νὰ μὴν τὸν κλειδώνης· φτάνει κι ὁ νοὺς σου νὰ γαπῇ.

Δουλεῖς εἶχαν, πολλὲς δουλεῖς οἱ μικροπολίτες. Δὲν κατ'ὤρθωναν ὅλα νὰ τὰ κάμουν. Εἶταν πάντα σὰν ἀνταρεμένοι. "Ετρεχαν καὶ φιλονεικούσαν. "Ερτειναν ὅλο κάτι χρυσούτσικες στάτουσες, μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ καθενὸς μικρωμένο, ποὺ γυάλιζε σὰν ψιλὸ ψιλὸ διαμαντάκι καὶ ποὺ μπορούσε μόλις νὰ τὸ πάρῃ τὸ μάτι. Ἀριέρωνε μιὰ ὁ ἕνας τάλλουνου· ἡ τὴν πετοῦσε πάλι ὁ ἕνας στ'άλλουνου τὸ κεφάλι. Τέτοιες εἶταν οἱ δουλεῖς τους. Τί κρίμας ποὺ δὲν ἔχω ἀπάνω μου καμιά ἀπ' ἀφ' ὧς τίς στάτουσες τίς χαριτωμένες, νὰ σὰς τὴ δείξω, νὰ διῆτε τί μικρές, τί νόστιμες ἀλήθεια ποὺ εἶταν.

Οἱ μικροπολίτες μιλοῦσανε μιὰ πολὺ παράξενη γλῶσσα. Συνήθιζαν κάτι λέξεις ποὺ τίς εἶχαν πρῶτα οἱ πατέρες τους, οἱ γιγάντοι. Μὰ ὅταν ἐβγαίνουν ἀπὸ τὸ μικρούτσικο τους τὸ στοματάκι, φάνταζαν πολὺ περίεργα. Μὲ κανέναν τρόπο δὲν ἤθελαν οἱ μικροπολίτες νὰ ποῦν τὰ πράματα νέντα σκέττα. Ξεσκέλιζαν καὶ κάτι παλιούς τύπους μέσα στὰ βιβλία καὶ καμάρωναν. Οἱ μικροπολίτισσες—ἀχ! τί ἄσκημα ποὺ τὸ λέω! — αἱ μικροπολίτισσες—ὄχι δὲ! ἔκαμα πάλι λάθος—αἱ μικροπολίτιδες λίαν ἐγοητεύοντο καὶ τὴν ὥρα ποὺ τοὺς ἄκουγαν καὶ κατόπι, ποὺ θυμοῦνταν τὰ λαμπρούτσικά τους τὰ λόγια—νὰ τὸ ποῦμε ὅπως πρέπει, λίαν ἐγοητεύοντο καὶ ἀκούουσαι καὶ ἀκηκούϊαι. Οἱ μικροπολίτες ἔγραφαν καὶ μιλοῦσαν ὅλη μέρα. Συχνὰ δὲν καταλάβαινε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Τί τύχη ἀλήθεια! ποὺ τὴν εἶχαν. Κάποτες ὁ μικροπολίτης δὲν καταλάβαινε κι ὁ ἴδιος τί ἔγραφε. Δὲν εἶνε τύχη κι' ἀφ' ὧς!

Οἱ μικροπολίτες εἶχαν φιλή, φιλούτσικη φωνή. "Ελεγες καὶ τραγουδοῦσαν. Εἶταν ὅλοι τοὺς τενόροι. Δὲν ξέρω τί εἶχαν πάθει οἱ μικροπολίτες. Δὲν ἄκουγες ὅμως γιὰ κανένα μικροπολίτη, νὰ κάμῃ ποτές του παιδί.

"Ετσι ζοῦσαν οἱ μικροπολίτες, ἔτσι ζοῦσαν καὶ βασιλεῖσαν ἀναμειγὰς τους. Ζοῦσαν ἡσυχὰ καὶ νόστιμα καὶ δὲ γήραζαν. Οἱ μικροπολίτες δὲ μοιάζανε μὲ κανέναν ἄλλο λαό. Τί περίεργη ἱστορία! "Αμὰ ἔρχονταν κανένας ξένος στὴ Μικρόπολη, ὅσο μπόι κι ἂν εἶχε, γίνονταν ἀμέσως ἄφαντος ὁ ξένος. Οἱ μικροπολίτες ἀνέβαιναν ἀπάνω του καὶ τότε σκέπαζαν τὸν κακορρίζικο. Ὁ ἕνας

κάθονταν ἀπάνω στ'ἀφτί του, ὁ ἄλλος ἀπάνω στὴ μύτη του, ὁ ἄλλος στὸ μάτι του ἢ στὸ δάχτυλό του. Κοίταζε καλὰ καὶ δὲν ἐβλεπε παρὰ τὸ δάχτυλο, τὸ μάτι, τ'ἀφτί ἢ τὴ μύτη. Συλλογιούνταν τότες ὁ καθένας μὲ τὸ νοῦ του· «Ἀφτουνου ὅλα τοῦ λείπουν. "Εχει μόνο τὴ μύτη, τ'ἀφτί, τὸ μάτι ἢ τὸ δάχτυλο. Δὲ μὰς ἀξίζει!». Ποτές τους οἱ μικροπολίτες δὲν εἶδαν ἀλάκερο τὸ μπόι. Οἱ μικροπολίτες οἱ καημένοι εἶχανε μικρό, μικρούτσικο μυαλό, στενὸ, στενούτσικο κεφάλι. Μὰ ἄς τ'ἀφήσουμε πιά. Τί; Θὰ τοὺς κατηγορήσουμε τώρα; Οἱ μικροπολίτες εἶναι δικοὶ μας, ἄς εἶναι καὶ δασκάλιοι. Δὲν ἔχει κάθε ἔθνος τοὺς δικούς του; Ἐγὼ τοὺς γνώρισα τοὺς μικροπολίτες καὶ τοὺς ἀγαπῶ. Κάμποσο διασκεδάσα μαζί τους. Εἶχαν ἀλήθεια πολλὴ χάρη καὶ νοστιμάδα.

★

Πόσο βάσταζε ἡ Μικρόπολη, δὲν τὸ ξέρω νὰ σὰς τὸ πῶ. Κανεὶς στὸν κόσμο δὲν εἶδε ποτές τοὺς μικροπολίτες κι' ἔτσι δὲν μπόρεσε νὰ πῇ κανεὶς πόσο ἔζησαν τὰ μικρούλακια. Διάβασα ὅμως στὰ βιβλία πῶς μιὰ φορὰ ἦρθε στὸν τόπο ἕνας μάγος. Εἶταν πολὺ καλὸς ἄθροπος καὶ τοῦ ἄρεζε νὰ σπουδάζῃ καὶ νὰ μαθαίνει. Ἐλεγαν πῶς εἶτανε μάγος, γιατί εἶχε πάντοτε στὴν τζέπη του ἕνα γυαλί, μὰ τὴν ἀλήθεια! ἕνα παράξενο γυαλί, χοντρὸ στὴ μέση καὶ στίς ἄκρες φιλό, ξεστρογγυλωμένο μὲ τέχνη, λαμπερὸ καὶ πολυδουλεμένο. Ὁ μάγος μὲ τὸ γυαλί του προσπαθοῦσε νὰ διῇ τοὺς μικροπολίτες. Ἐβάζε τὸ γυαλί καὶ δόστου κοίταζε ὅσο μπορούσε. "Αχ! τί παράδοξο πρᾶμα ποὺ ἀκουλούθησε τότες! Τί ἀνήκουστο περιστατικό! Τί περίεργο γυαλί ποὺ εἶταν ἐκεῖνο! "Οσες ἀχτίδες εἶχε ὁ ἥλιος, ὅσες ἀχτίδες σκόρπιζε ἀπάνω στὴ γῆ, τίς ἔπαιρνε τὸ γυαλί, τίς περιμάζεβε μέσα του, τίς συγκέντρωνε, τίς ἔκαμνε μιὰ φλόγα μοναδική. Οἱ μικροπολίτες ἔλιωναν ἔλιωναν ἕνας ἕνας· φαίνεται πῶς τοὺς ἔκαιγε τὸ γυαλί καὶ δὲ βαστοῦσε τὸ τρυφερό τους τὸ πετσάκι σὲ τέτοια φωτιά. "Ετσι ἀφανίστηκαν ὅλοι κι' ἔμεινε ἡ χώρα ἄδεια μιὰ στιγμή. Τότες ὅμως ἀπὸ τοὺς βράχους, ἀπὸ τὰ βουνὰ κι ἀπὸ τίς πεδιάδες, ἀπὸ τὰ περιγιάλια κι ἀπὸ τὰ χωριά γύρω γύρω προχωροῦσαν ἄλλοι μικροί, μικρούτσικοι καὶ κείνοι, ποὺ δὲ φαίνονταν πρῖν. Εἶταν προστυχοντυμένοι καὶ ντροπαλοί. Ἐννοιοῦσαν πῶς εἶχε ἥλιο στὴ χώρα κι' ἔρχονταν τώρα ὁ καθένας νὰ χαρῇ τὴ ζωὴ καὶ τὸ φῶς. Οἱ χωρικοί, λέει, δὲ φοβοῦνται τὸν ἥλιο κι' ἡ ζέστη τους ἀρέσει. Τοὺς κοίταξε πάλι ὁ μάγος μὲ τὸ γυαλί του. "Αχ! τί περίεργο γυαλί εἶταν ἐκεῖνο! Ἀντίς νὰ διῇ τὰ πρόσωπα μόνο, ἐβλεπε, μέσα στὸ φιλούτσικο, στὸ λιγνούτσικο τους τὸ κορμί, τὴν καρδιά καὶ τὸ μυαλό. Μεγάλωναν οἱ καρδιὲς λίγο λίγο μὲ τὸ γυαλί, μεγάλωναν καὶ τὰ μυαλά. Ἀφ' οὗ μεγάλωσαν οἱ

νοῦδες, μεγάλωσαν πιά τότες κ' οἱ ἄθροποι. Νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, δὲν ἔγινε τὸ πρᾶμα μὲ μιᾶς. Ἰσως τοὺς ἔδειχνε τὸ γυαλί ὅχι ὅπως εἶταν ἐκείνη τὴν ὥρα, μὰ ὅπως θὰ γίνονταν κατόπι. Ὅσο τοὺς κοίταζε ὁ μάγος, τόσο ἔρχονταν ἔρχονταν οἱ χωρικοὶ ὁ ἕνας ἀπάνω στὸν ἄλλον, χαρούμενοι καὶ τρεχάτοι στὴ Μικρόπολη μέσα.

Ἔτσι μὲ τὸν καιρὸ ἔγινε πιά κ' ἡ Μικρόπολη Μεγαλόπολη σὰν τίς ἄλλες. Ἐγιναν κ' οἱ χωρικοὶ μεγαλοπολίτες. Οἱ μεγαλοπολίτες εἶχαν καὶ κεῖνοι κάμποση δουλειά. Πρώτη ρορά θωροῦσαν τὸν κόσμον κ' ἤθελαν ὅλα νὰ τὰ ποῦνε, νὰ τὰ ποῦν ὅλα μὲ μιᾶς. Οἱ μεγαλοπολίτες ὅμως λαλοῦσαν τὴ γλῶσσα ποῦ λαλοῦνε στοὺς κάμπους καὶ στὰ βουνά. Ἔτσι, λέω, νὰ τὸ πιάσουμε καὶ μεῖς, γιατί κ' ἡ ψυχὴ τῆς Ῥωμιοσύνης πῶς θὰ κάμῃ, πῶς θὰ φανῇ, ἂν τῆς σηκώσουμε τὴ φυσικὴ λαλιά της; Φτάνει νὰ μᾶς ἀφήσουν ἡσυχους οἱ δασκάλοι καὶ νὰ μὴ χαλνοῦν τὴ γλῶσσα τοῦ κάμπου καὶ τοῦ βουνοῦ. Ψυχὴ καὶ γλῶσσα εἶναι τὸ ἴδιο.

★

Τί λές τώρα νὰ σημαίνῃ ἀπὸ τὸ παραμῦθι; Εἶναι ἀξιόλογο παραμῦθι καὶ μπορεῖ ὁ καθένας ὅπως θέλει νὰ τὸ πάρῃ ὁ καθένας μπορεῖ νὰ πῇ πῶς εἶνε ἐκεῖνος μεγαλοπολίτης καὶ μικροπολίτες οἱ ἄλλοι. Εἶναι μαργιόλικο παραμῦθι κ' ἔχει τὸ νόημά του κι ἀπτό. Ἡ ποίηση κ' ἡ φιλοσοφία, τὸ δῶρμα καὶ τὰ ρομάντσα, ἡ φιλολογία, σὰν ποῦ λέμε, εἶναι τὸ γυαλί. Κι ὁ Μάγος πάλε ποιὸς νὰ εἶναι; Οἱ μάγοι εἶναι πολλοί. Μάγος εἶναι ὅποιος ξέρει καὶ βλέπει μὲ τὸ γυαλί. Εἶνε πολὺ σημαντικό πρόσωπο καὶ πιάνει καὶ τὸν τόπο του. Πῶς ἔγινε ἡ Ἑλλάδα μεγάλη στὰ χρόνια τὰ παλιά; Μὲ τί δύναμη νίκησε στοὺς μηδικούς πολέμους; Μὲ τὰ ὅπλα ἢ μὲ τὰ ἔργα ποῦ εἶχε βγάλει καὶ ποῦ ἐβγαζε ὁ νοῦς της; Ἐγὼ νομίζω πῶς ὁ Λεωνίδας, ὅταν πάλεψε στὴς Θερμοπύλες, πάλεψε γιὰ τὴν Ἰλιάδα, πάλεψε γιὰ νὰ λυτρώσῃ τοὺς ἀρχαίους μας τοὺς ῥαψωδοὺς· ἐγὼ νομίζω πῶς οἱ δικοὶ μας, ὅταν πάλεψε τὸ Μεσολόγγι, πάλεψαν καὶ κεῖνοι γιὰ τὰ τραγοῦδια τοῦ λαοῦ μας, ποῦ τὰ τραγουδοῦσαν τότες τὰ βουνά. Γιὰ νὰ βγῇ ἀνεξάρτητο ἓνα ἔθνος, γιὰ νὰ καταλάβῃ πῶς ὑπάρχει, πρέπει νὰ τὸ φέρῃ πρώτα ἡ ποίηση ποῦ θρέφει στὰ σωθικά του, ὕστερα τὸ σπαθί. Ὁ μόνος ὁ νικητὴς εἶναι ὁ μάγος· γιατί ὁ μάγος, ἄμα φανῇ, βλέπει μέσα στοῦ λαοῦ τὴν καρδιά. Δὲ βλέπει τοὺς ἄλλους, τοὺς κουρδισμένους, τοὺς τσιτωμένους, τὰ ψέφτικα τᾶθροπία. Χάνεις τὸν κόπο σου νὰ γυρέθῃς νὰ τὰ διῆς. Ὁ μάγος βλέπει τὸ ἔθνος καὶ τότες πιά καὶ τὸ ἔθνος βλέπει τὸ ἴδιο τί εἶναι, βλέπει τί ἀξίζει. Ἡ ψυχὴ του μεγαλώνει καὶ γίνεται φανερό. Τέτοια πανάγια δουλειὰ κάμνει ἡ φιλολογία, ἡ ελαφρὰ φιλολογία, ποῦ δὲν εἶναι

λαφρὰ καὶ ποῦ δὲν εἶναι μπόσικο παιχνιδάκι. Φτεῖναι ἔθνος καὶ φωτίζει μέσα τοὺς λαούς.

Παρίσι, 1891.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ἈΘΗΝΑΪΚΗ ΗΧΩ

Ἰδοὺ καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ καιρὸς μετανοίας — ψάλλει ἡ Ἐκκλησία τὰς ἡμέρας αὐτὰς τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς. Ἀλλὰ πολλὰ μοῦ διεγείρονται ἀμφιβολίαι, ἂν ὁ καιρὸς αὐτός, ὁ τόσον εὐπρόσδεκτος ὑπὸ μίαν ἐποψίν, εἶνε τῷ ὄντι καὶ καλὸς πρὸς μετάνοιαν. Πῶς ἐπεθύμουν νὰ ὑποβάλω τὰς ἀπορίας μου εἰς κανένα θεολόγον — ἔχι ὅμως ἐκ τῆς σχολῆς ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τὸν ἄνθρωπον ὡς ἄγγελον ἐκπεπτωκότα... Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ἄνοιξιν. Ὁ ἥλιος ἀνέρχεται ἐπὶ τῆς οὐρανίας σφαίρας ἐσφιλωμένης μὲ τὸ ἐκτάκτως γλυκὺ κυανοῦν, τὸ ἐκτρέφον τὰ ὄνειρα. Αἱ ἀκτίνες του, περισσότερον κάθεται καὶ περισσότερον θερμαί, ἀναλύουσι βαθυμυδὸν τὴν χειμερινὰν νάρκην καὶ ἐξεγείρουσι τὴν ἡσυρῶσαν ζωὴν. Ὅλοι καὶ ὅλα αἰσθάνονται, ῥοφῶσι τὸ ἐρωτικὸν αὐτὸ φίλημα. Τὸ πνεῦμα ἀνανήρει, τὸ στήθος θερμαίνεται, αἱ ὀρμαὶ καὶ οἱ πόθοι συνδουλιζονται. Τῆς σαρκὸς τὸ κράτος, εἴτε ὑπὸ τὴν πνευματικὴν εἴτε ὑπὸ τὴν ὑλικὴν του φάσιν, τυραννεῖ ἐκ νέου τὰνθρώπινα πλάσματα — ὅσων τοῦλάχιστον ἡ ἡλικία εὐαίσθηται ἀκόμη εἰς τῆς ὥρας τὴν μεταβολὴν — ἀπὸ τοῦ ἐξοχικοῦ ἐρημίτου τοῦ θαυμάζοντος πλῆσιανθεῖς τοὺς κλώνους τῶν ἀμυγδαλῶν, μέχρι τῶν ζώντων εἰς τῆς πόλεως τοὺς ἐκρινούς πειρασμούς. Καιρὸς μετανοίας αὐτός; ὁ καιρὸς τῶν αἰσθημάτων, τῶν ποιητικῶν ἐξάψεων, τῶν ἐξομολογήσεων, τῶν ἐρώτων;... Καὶ κατὰ τοῦ σφρίγγους τῆς εὐσεύς τοῦ ἀκατανίκητου, ποῖαν ἄρᾳ γε εἰμποροῦν νὰ φέρουν ἀντίδρασιν αἱ ἀποχαὶ καὶ αἱ προσευχαί, τὰς ὁποίας ἐθέσπισεν ἡ Ἐκκλησία;...

Καὶ ὅμως — διατὶ ὅχι; Μήπως δὲν ἀρτυνίζονται τώρα, ὅλα τὰ εὐγενῆ ἰδανικά, ὅλα τὰ ὑψηλὰ αἰσθηματά; Διατὶ τὴν δύναμιν αὐτὴν καὶ τὴν τάσιν τὴν ἐξεγειρομένην μὲ τὴν ἄνοιξιν, νὰ μὴ ζητήσῃ νὰ τρέψῃ πρὸς κατάνυξιν καὶ μετάνοιαν μὲ τὰς μακράς τῆς προσευχῆς καὶ μὲ τὰς νηστείας τῆς καὶ μὲ τὰς διδασκὰς τῆς ἡγίας ἡμῶν μήτηρ; Διατὶ νὰ μὴ ἐπωφεληθῇ τῆς εὐαισθησίας, ἥτις καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον, καὶ νὰ μὴ τῷ ὑπενθυμίσῃ τόσας καταλήλως τὸ ὑπέρτατον ἀγαθόν, τὴν μέλλουσαν ζωὴν, τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ παρόντος; διατὶ νὰ μὴ τῷ ὑπομνήσῃ τὰς χριστιανικὰς ἀρετὰς, διατὶ νὰ μὴ συστήσῃ εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν του τοὺς ἐνδεεῖς, διατὶ νὰ μὴ ἐξυψώσῃ τὸν πετωμένον του νοῦν πρὸς τὸ ἄνωστον καὶ τὸ ἰδανικόν;... Τώρα πλέον δὲν μοῦ φτάνει διόλου παραδόξον: Ἰδοὺ καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ καιρὸς μετανοίας.

★

Καὶ κανεὶς δὲν θ' ἄρνηθῃ ὅτι ἐν καιρῷ ἤλθεν ἡ περὶ τῶν θρησκευτικῶν ἐμυλῶν ἀξιώσεων πρωτο-